MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

2026-YIL
IYUN/6-SON, III-QISM

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

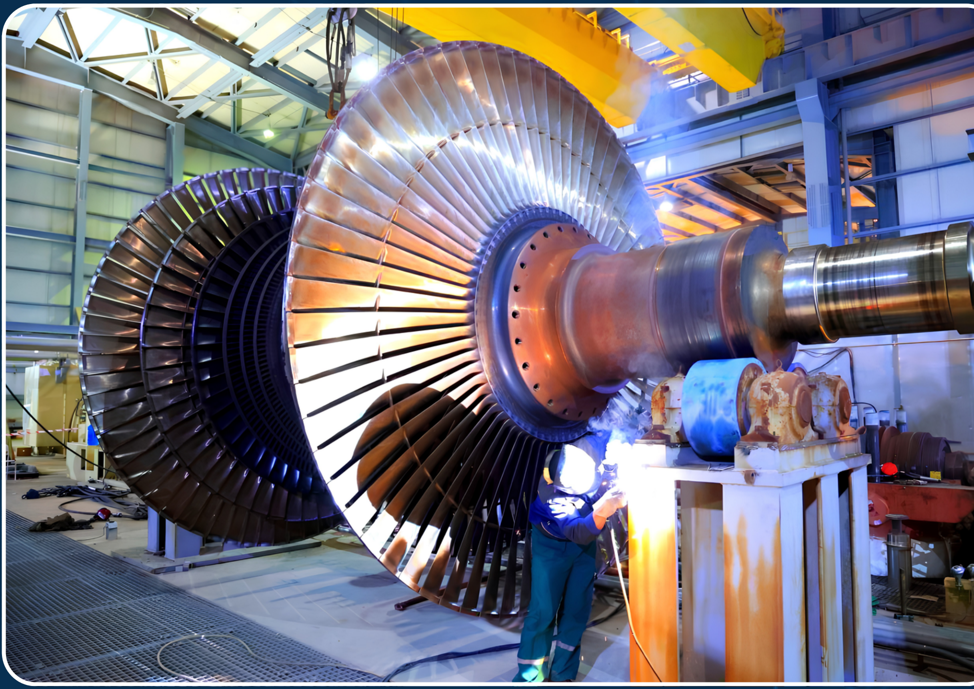

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz:
1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING INSTITUTSIONAL TO'SIQLARI VA IQTISODIY OQIBATLARI 10
I. R. Berdikulova
KIMYO SANOATINING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA TARMOQ KORXONALARIDA BOSHQARUV HISOBI 14
Onorboev Sh.M.
A WEEKLY LOGISTICS-CONTROLLING SYSTEM FOR EXPORT SUPPLY CHAINS: CORRIDOR-LEVEL EVIDENCE FROM A TEXTILE EXPORTER 26
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna
FOTOVOLTAIK-TROMBE DEVORI ASOSIDA HAVONI ISITISH, TOZALASH VA ELEKTR ENERGIYASI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI INTEGRATSIYALASHNING ILMIY-METODIK TAHLILI 36
Rahimova Volida Karim qizi
XAVFSIZ HAYOT TARZINI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIM VA TARBIYANING O'RNI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY MODEL 42
Nigmatjonov Sardor Abdumannobovich
РАЗВИТИЕ МЕТОДОЛОГИИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ СТРАТЕГИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПОДХОД 49
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи
KAMBAG'AL OILALARNI TADBIRKORLIKKA JALB QILISHDA DAVLAT TOMONIDAN MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH VA BOSHQARISH (MENEJMENT) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI ... 53
Bazarbaeva Asiya Shalkarbaevna
MOLIYAVIY INKLYUZIVLIK KONSEPSIYASI: BANK XIZMATLARINING KAMBAG'ALLIK DARAJASIGA TA'SIRINING NAZARIY ASOSLARI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI 58
Niyozov Zuxur, Abdujalilov Shexroz, Zubaydulloyeva Damira
KORXONALARNI QAYTA TASHKIL ETISH JARAYONIDA ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH 61
Davletov Ikrom Raximberganovich
ИОРДАНИЯ КАК ТУРИСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР БЛИЖНЕГО ВОСТОКА 67
Салихова Алина Муратовна
QUYOSH ENERGIYASINI KONVERSIYALOVCHI OPTOELEKTRON GELIOTRANSFORMATORLARNING FIZIK-TEXNIK ASOSLARI 73
Axunov Qambarali, Xomidov Abdullajon, Mashrapova Irodaxon
XXI ASRDA O'ZBEKISTONDA ELEKTR ENERGIYASINI TEJASHDAGI YANGI TEXNOLOGIYALAR 78
Xamrakulova Xilola, Yusupova Sevaraxon
HUDUDIY IXTISOSLASHUVNING SHAKLLANISH OMILLARI VA MINTAQAVIY RIVOJLANISHDAGI AHAMIYATI 83
Sodiqova Nigora
BANKLAR TRANSFORMATSIYASI JARAYONIDA AKTIVLAR SAMARADORLIGI TAHLILI 89
Muminov Bekzod Polvonovich
ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА 95
Садыков Авазбек Мадаминович, Цхай Лана Александровна
MILLIY KADRLAR ZAXIRASINI SHAKLLANTIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBASI 103
G'aniyev Elyor Sobirjonovich
DIGITALIZATION OF INSOLVENCY PROCESSES: THE ROLE OF A UNIFIED ELECTRONIC PLATFORM IN ENSURING TRANSPARENCY AND ECONOMIC EFFICIENCY 110
Damirjon Nurmatovich Soliyev

О ПРОЦЕССАХ ЦИФРОВИЗАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 116
Джумаев Аскар Хайдарович
SOLIQ MA'MURCHILIGI METODOLOGIYASINING HUQUQIY, TASHKILIY VA RAQAMLI BAZASINI SHAKLLANTIRISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR 121
Shamsiev O'ktam Sayfitdinovich
KO'P XONADONLI UYLARDA KOMMUNAL XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI VA HOZIRGI HOLATI TAHLILI 127
Muminov Obidjon Odilovich
MINTAQA VA UNING HUDUDLARIDA MEHNAT OMILI HISOBIGA SANOAT SALOHIYATINI OSHIRISH YO'LLARI 135
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich
КЛАССИФИКАЦИЯ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ С УЧЕТОМ ОПТИМИЗАЦИИ БИЗНЕС ПРОЦЕССОВ 141
Джуманов А.А.
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLARNI FAKTOR TAHLIL VA KO'P OMILLI REGRESSIYA ASOSIDA BAHOLASH 152
B.I. Isroilov, B.B. Ibragimov
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В РАЗВИТИИ БАНКОВСКИХ УСЛУГ 158
Мамутова Айгуль Калмурзаевна
QUYOSH HOVUZLARIDA SODIR BO'LUVCHI ISSIQLIK JARAYONLARINING BIR O'LCHAMLI MATEMATIK MODELI 165
M.M. Maxmudova, J.J. Kamolov
ФАКТОРЫ, СДЕРЖИВАЮЩИЕ РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 172
Алиев Али Комил угли, Каримова А.
ISTE'MOL KREDITLARINING AHAMIYATI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI 176
S. Qayumov, M. Qurbonov, A. S. Abduraxmanov

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

ISTE'MOL KREDITLARINING AHAMIYATI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI

S. Qayumov
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
BI-322 guruh talabasi

M. Qurbonov
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
BI-322 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: A. S. Abduraxmanov
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Bank ishi" kafedrasi assistenti

Annotatsiya. Mazkur maqolada iste'mol kreditlarining iqtisodiy ahamiyati, ularning aholining iste'mol imkoniyatlarini kengaytirishdagi roli hamda o'ziga xos jihatlari o'rganilgan. Iste'mol kreditlari orqali aholining turli ehtiyojlarini qondirish, turmush darajasini yaxshilash va ichki talabni rag'batlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, iste'mol kreditlarining boshqa kredit turlaridan farqli jihatlari, kreditlash jarayonining xususiyatlari hamda mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri yoritilgan.

Kalit so'zlar: iste'mol krediti, kreditlash, aholi daromadlari, iste'mol talabi, bank tizimi, moliyaviy xizmatlar, turmush darajasi, kredit munosabatlari.

Аннотация. В данной статье рассматриваются значение потребительских кредитов, их роль в расширении потребительских возможностей населения и специфические особенности. Проанализированы возможности удовлетворения различных потребностей населения посредством потребительского кредитования, повышения уровня жизни и стимулирования внутреннего спроса. Также освещены отличительные характеристики потребительских кредитов по сравнению с другими видами кредитования, особенности кредитного процесса и их влияние на экономическое развитие страны.

Ключевые слова: потребительский кредит, кредитование, доходы населения, потребительский спрос, банковская система, финансовые услуги, уровень жизни, кредитные отношения.

Abstract. This article examines the importance of consumer loans, their role in expanding consumers' purchasing opportunities, and their distinctive characteristics. The study analyzes how consumer lending helps satisfy various household needs, improve living standards, and stimulate domestic demand. Furthermore, the specific features of consumer loans compared to other types of credit, the characteristics of the lending process, and their impact on economic development are discussed.

Keywords: consumer credit, lending, household income, consumer demand, banking system, financial services, living standards, credit relations.

KIRISH

So'nggi yillarda fuqarolarning iste'mol kreditlariga bo'lgan talabi ortib borishi, shuningdek, mahsulot yetkazib berish va xizmatlar ko'rsatish ko'lamining kengayib borayotgani sababli tijorat banklarida iste'mol kreditlari berishni takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda.

O'zbekistonda tijorat banklari faoliyatini rivojlantirish, ularning investitsiyaviy imkoniyatlarini kengaytirish, resurs bazalarini mustahkamlash hamda aholiga ko'rsatilayotgan bank-moliya xizmatlari sifatini oshirish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va liberallashtirish sharoitida iste'mol bozorini tartibga solishning zamonaviy iqtisodiy va institutsional shakl hamda usullarini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan banklarning xizmat doirasi kundan-kunga kengayib bormoqda. Aholi hamda xo'jalik faoliyati subyektlarining turli xil moliyaviy ehtiyojlarini qondirish maqsadida yo'naltirilgan iste'mol hamda ipoteka kreditining xizmati bunda muhim o'rin tutadi.

Bugungi kunda aholi orasida uzoq muddat foydalaniladigan jihozlarni xarid qilish uchun kredit olish ham

tobora ommalashmoqda. Iste'mol krediti oilalar uchun zarur tovarlarni sotib olish imkoniyatini kengaytiradi.

O'tgan 2025-yilda aholiga milliy valyutada 23,15 trillion so'm miqdorida iste'mol krediti ajratilgan. Iste'mol kreditlarining mahalliy ishlab chiqarilgan mahsulotlarni xarid qilishga yo'naltirilishi, o'z navbatida, mahalliy ishlab chiqaruvchilar faoliyatini qo'llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, qishloq joylarida bank xizmatlarini kengaytirish, mini-banklar tashkil etish, aholi va xo'jalik yurituvchi subyektlarning bo'sh mablag'larini tijorat banklari depozitlariga jalb qilishni rag'batlantirish tadbirlari kuchaytiriladi. Mazkur chora-tadbirlar aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Jismoniy shaxsning iste'mol ehtiyojlari uchun mo'ljallangan tovarlar, ishlar va xizmatlar iste'mol krediti obyekti bo'lishi mumkin.

Ko'chmas mulk, shuningdek, qonunga muvofiq muomaladan chiqarilgan yoki muomalada bo'lishi cheklangan boshqa mol-mulk iste'mol krediti obyekti bo'lishi mumkin emas.

Iste'mol krediti jismoniy shaxsga, ya'ni iste'molchiga uning iste'mol ehtiyojlarini qondirish maqsadida tovarlar, ishlar va xizmatlar sotib olish uchun beriladigan kreditdir. Bundan ko'rinib turibdiki, iste'molchi iste'mol kreditining subyekti hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tijorat banklarida iste'mol krediti berish faoliyatini tashkil qilish muammolarini tadqiq qilishda xorijlik olimlar O. I. Lavrushin, G. S. Panova, H. Y. Sokolinskaya, Z. G. Shirinskaya, P. N. Shulyan kabi yetakchi olimlarning qator ilmiy ishlari o'rganildi. Ushbu olimlar tomonidan bu masalalarning yoritilishi ularning mahalliy iqtisodiyotining xususiyatlarini inobatga olgan holda tadqiq qilingan va olingan xulosalar O'zbekistonda tashkil topgan bank tizimida mavjud bo'lgan muammolar bilan hamma vaqt ham mos kelmaydi.

Mazkur sohada o'zbekistonlik iqtisodchi olimlar akademik S. S. Gulyamov, professor I. Toymuxamedov, T. Bobokulov, Sh. Z. Abdullayeva, T. M. Qoraliyev, Z. A. Xolmahmadov, M. B. Nurmurodov, N. F. Karimov va boshqalarning ilmiy izlanishlari diqqatga sazovordir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda iste'mol kreditlarining ahamiyati va o'ziga xos jihatlarini o'rganishda umumilmiy hamda iqtisodiy tahlil usullaridan foydalanildi. Xususan, tizimli yondashuv asosida iste'mol kreditlarining iqtisodiyot va aholi farovonligiga ta'siri tahlil qilindi. Qiyosiy tahlil usuli yordamida iste'mol kreditlarining boshqa kredit turlari bilan farqli jihatlari o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, tijorat banklari hamda boshqa rasmiy manbalarning statistik ma'lumotlaridan foydalanildi. Shuningdek, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya usullari orqali iste'mol kreditlarining afzalliklari, mavjud muammolari hamda ularni takomillashtirish yo'nalishlari yuzasidan ilmiy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga taklif qilinayotgan kredit xizmatlari va bank kredit siyosatini tahlil qilish, bank tomonidan amalga oshirilayotgan ishlarni o'rganish asosida kredit xizmatlari ko'lamini kengaytirish imkoniyatlarini aniqlash. Mazkur maqolada ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi:

- Tijorat banklari kredit siyosatining strategiyasini va asosiy maqsadlarini;
- Tijorat banklari kredit siyosatiga binoan mijozlarning kreditga layoqatliligini aniqlash metodologiyasi;
- Tijorat banklari kredit portfelining monitoringini o'tkazish tartibi hamda kredit risklarini boshqarish tizimi;
- Kreditlash faoliyatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili;
- Kredit risklarini aniqlash va bartaraf etishning amaldagi holati tahlili;
- Kredit risklarini boshqarish va mijozlarning kreditga layoqatlilik darajasini oshirish borasidagi muammolar.

Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga taklif qilinayotgan kredit xizmatlari va bankning kredit siyosati hisoblanadi. Maqolaning predmeti bo'lib, tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga taklif qilinayotgan kredit xizmatlarini rivojlantirishga oid bo'lgan ilmiy masalalar hisoblanadi.

Maqolaning ilmiy-nazariy asosini bank tizimini rivojlantirishga oid ilmiy qarashlar, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar, Prezident farmonlari va qarorlarida belgilangan ustuvor yo'nalishlar, Markaziy bank ma'lumotlari hamda o'zbekistonlik iqtisodchi olimlarning bank ishiga oid ilmiy-uslubiy yondashuvlari, amaliy tajriba va xulosalari tashkil etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, isteʼmol kreditlari aholi turmush darajasini oshirish, tovar va xizmatlarga boʻlgan talabni ragʻbatlantirish hamda iqtisodiy faollikni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu kreditlar fuqarolarga yirik xaridlarni amalga oshirish, maishiy ehtiyojlarini qondirish va moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, isteʼmol kreditlari hajmining meʼyoridan ortiq oshishi aholi qarzdorlik yukining ortishi va kredit risklarining kuchayishi ehtimolini yuzaga keltirishi mumkin. Shuning uchun kreditlash jarayonida qarz oluvchilarning toʻlov qobiliyatini chuqur baholash va masʼuliyatli kreditlash tamoyillariga amal qilish muhim hisoblanadi.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Tijorat banklari tomonidan isteʼmol kreditlarini ajratishda mijozlarning daromadlari va toʻlov qobiliyatini yanada aniq baholash tizimini takomillashtirish lozim.

Aholining moliyaviy savodxonligini oshirish orqali kredit mablagʻlaridan oqilona foydalanish madaniyatini shakllantirish zarur.

Isteʼmol kreditlari boʻyicha foiz stavkalari va kredit shartlarining shaffofligini taʼminlash maqsadga muvofiq.

Raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish orqali isteʼmol kreditlarini rasmiylashtirish jarayonlarini soddalashtirish va qulayligini oshirish lozim.

Kredit portfeli sifatini yaxshilash maqsadida kredit risklarini monitoring qilish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, isteʼmol kreditlari aholi ehtiyojlarini qondirish va iqtisodiy oʻsishni ragʻbatlantirishning muhim moliyaviy vositasi hisoblanadi. Ularning samaradorligini oshirish uchun kreditlash tizimining barqarorligi, shaffofligi va masʼuliyatlilik tamoyillarini yanada kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati

1. Oʻzbekiston Respublikasining “Banklar va bank faoliyati toʻgʻrisida”gi Qonuni, OʻRQ-580-son. 2019-yil 5-noyabr. // https://lex.uz/docs/-4581969
2. Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy banki. Pul-kredit siyosatining 2025-yil va 2026–2027-yillar davriga moʻljallangan asosiy yoʻnalishlari. – Toshkent: Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2024. // https://cbu.uz
3. Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank tizimi faoliyati boʻyicha yillik hisobot. – Toshkent: Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2024. // https://cbu.uz
4. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Oʻzbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati. – Toshkent: Statistika agentligi, 2025. // https://stat.uz
5. Mirziyoyev Sh. M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. – Toshkent: “Oʻzbekiston” nashriyoti, 2021. – 464 b.
6. Abdullayeva Sh. Z. Bank ishi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2017. – 732 b.
7. Vahobov A. V., Malikov T. S. Moliya. – Toshkent: Noshir, 2012. – 712 b.
8. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S. The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19. – Washington, DC: World Bank, 2022. // https://www.worldbank.org
9. International Monetary Fund. World Economic Outlook, April 2024: Steady but Slow: Resilience amid Divergence. Chapter 2: Feeling the Pinch? Tracing the Effects of Monetary Policy through Housing Markets. – Washington, DC: IMF, 2024. // https://www.imf.org
10. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report. – Washington, DC: IMF, 2024. // https://www.imf.org
11. Organisation for Economic Co-operation and Development. Consumer Finance Risk Monitor 2024. – Paris: OECD Publishing, 2024. // https://www.oecd.org
12. Asian Development Bank. Annual Report 2024: Solving Complex Challenges Together. – Manila: Asian Development Bank, 2025. // https://www.adb.org
13. International Finance Corporation. Responsible Microfinance: Advancing Consumer Protection in Growing Economies. – Washington, DC: IFC, 2024. // https://www.ifc.org
14. European Central Bank. The Euro Area Bank Lending Survey. – Frankfurt am Main: European Central Bank, 2025. // https://www.ecb.europa.eu

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**